

AMKE

Ammattiosaamisen
kehittämissyhistys
AMKE ry

TILLVÄXT KRÄVER

YRKESKUNNIG

yrkesutbildningen ger fart åt
ekonomin

HÖGKLASSIG YRKESUTBILDNING ÄR EN LÅNGSIKTIG INVESTERING, INTE EN KORTSIKTIG KOSTNAD

Det här föreslår vi

Finansieringen av yrkesutbildningen ska bibehållas på minst nuvarande nivå. Lagstiftningen om yrkesutbildningens verksamhet och finansieringen ska hållas samman som en helhet. Den nuvarande finansieringsmodellen beaktar redan målgrupperna läropliktiga och personer inom kontinuerligt lärande.

Därför anser vi detta:

Högklassig yrkesutbildning är en förutsättning för Finlands konkurrenskraft och sysselsättning samt för tillgången till kompetent arbetskraft. Ungefär hälften av arbets- och näringslivets behov av kompetent arbetskraft gäller yrkeskunniga. Satsningar på yrkesutbildning är investeringar i framtiden.

När årskullarna bland de unga minskar blir tillgången till kompetent arbetskraft allt mer beroende av att den vuxna befolkningens kunnande utvecklas och arbetskarriärerna förlängs.

En höjning av utbildningsnivån förutsätter att personer som avlagt en yrkesinriktad examen oftare och snabbare än i dag går vidare till högskoleutbildning.

Arbets- och utbildningsrelaterad invandring är ett viktigt sätt att trygga tillgången till arbetskraft på längre sikt. Yrkesutbildning är den vanligaste utbildningsvägen för personer med invandrarbakgrund.

Reformen av finansieringen av yrkesutbildningen trädde i kraft den 1 januari 2026. Finansieringen styr utbildningsanordnarna att i första hand rikta utbildning som leder till examen till läropliktiga och till vuxna som saknar examen på andra stadiet. Vuxna som utvecklar sitt kunnande erbjuds examensdelar och kompetenshelheter.

VI GER UNGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR YRKE OCH LIV

Det här föreslår vi

Det ska säkerställas att de som går från den grundläggande utbildningen till yrkesutbildning har tillräckliga kunskaper och färdigheter för att utbilda sig till ett yrke och, om de så önskar, fortsätta till högskolestudier.

Undervisning och handledd verksamhet ska ordnas varje vardag i yrkesutbildningens olika lärmiljöer. De läropliktiga ska ha fulla studieveckor. Målet är att stärka den studerandes kunnande och delaktighet samt engagemang i studierna.

Fulla studieveckor ska inte bindas till reglerade timantal för undervisningen. På så sätt kan genomförandet anpassas flexibelt till de studerandes behov och till olika lärmiljöer. I genomförandet tas undervisnings- och handledningspersonalens kunnande till vara. Utbildningsanordnaren följer upp hur de fulla studieveckorna genomförs.

Därför anser vi detta:

Arbetsgivarnas budskap är att kunnandet hos dem som avlagt en yrkesinriktad grundexamen i huvudsak ligger på en god nivå, men att det finns variationer. Utmaningar märks särskilt i tilltron till den egna yrkesskickligheten, behärskandet av de grundläggande färdigheter som behövs i arbetsuppgifterna och förmågan att följa anvisningar.

Det finns brister i initiativförmåga, interaktionsfärdigheter och förmåga att agera i föränderliga situationer, trots att dessa egenskaper blir allt viktigare för att klara sig i arbetslivet (NCU, 2026).

VI STÄRKER DE UNGAS STUDIEFÖRMÅGA

Det här föreslår vi

De ungas studieförmåga ska stärkas genom flexibla strukturer och verksamhetssätt för multiprofessionellt samarbete. I arbetet tas tjänster och kunnande inom yrkesutbildningen, ungdomsverkstadsverksamheten och välfärdsområdena till vara.

Ansvarsfördelningen och finansieringen ska förtydligas genom att aktörernas roller fastställs. Det ska säkerställas att brister i social- och hälsovårdstjänsterna inte kompenseras med yrkesutbildningens finansiering.

Därför anser vi detta:

Efter att den utvidgade läroplikten trädde ikraft har allt fler studerande vars funktionsförmåga inte räcker till för examensmålinriktade studier styrts till yrkesutbildningen. Bakom detta kan det till exempel finnas tillfälliga utmaningar i den ungas livshantering eller psykiska hälsa, och utbildningssystemet kan inte ensamt svara tillräckligt på dessa utmaningar.

VI SKAPAR SMIDIGA VÄGAR FRÅN YRKESUTBILDNING TILL HÖGSKOLEUTBILDNING

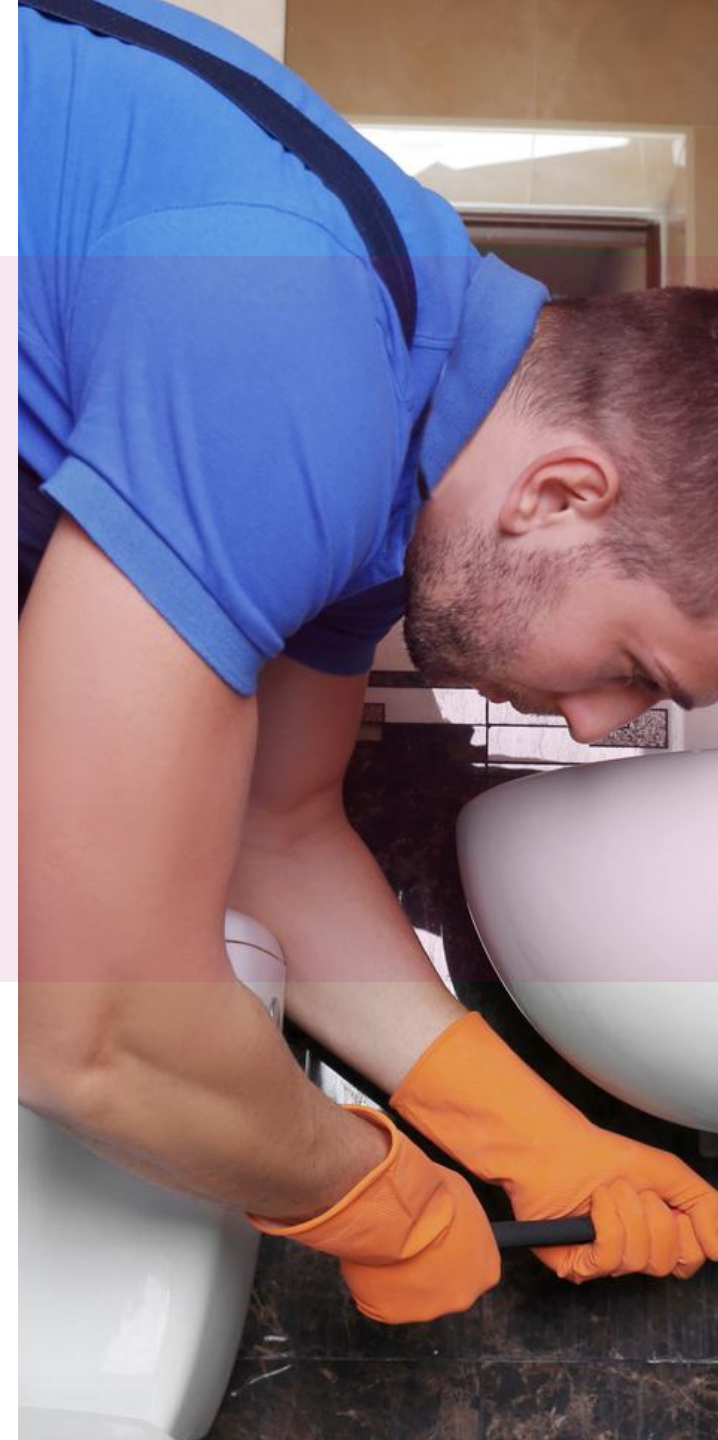
Det här föreslår vi:

Högskolorna och anordnarna av yrkesutbildning ska tillsammans bereda tydliga och enhetliga nationella strukturer för led- och stigstudier. Studiehandledningen ska stärkas på alla utbildningsnivåer så att yrkesutbildning beaktas som en väg till högskoleutbildning.

Därför anser vi detta:

Ledstudierna bygger för närvarande på avtal mellan anordnare av yrkesutbildning och yrkeshögskolor. Det finns stora variationer i praxis för antagning av studerande, urvalskriterier, ansökningsbehörighet och benämningar som används i marknadsföringen. Detta gör det svårare att vägleda yrkesstuderande till ledstudier.

I synnerhet fungerar inte vägen från yrkesutbildning till universitetsstudier. År 2024 inledde 720 studerande studier för en universitetsexamen inom tre år efter att de avlagt en yrkesinriktad examen. De utgjorde 3,2 procent av alla som inledde universitetsstudier.

VI HÖJER KOMPETENS- OCH UTBILDNINGSNIVÅN GENOM YRKESUTBILDNINGSLEDEN

Det här föreslår vi:

Det ska utarbetas en vision för kontinuerligt lärande som sträcker sig över flera regeringsperioder. Dessutom ska en reform av det kontinuerliga lärandet inom yrkesutbildningen inledas utifrån utvecklingsförslagen från undervisnings- och kulturministeriets arbetsgrupp för kontinuerligt lärande (2025–2026).

Ekonomiska incitament ska skapas för att vuxna som saknar examen på andra stadiet ska avlägga en examen.

De som avlagt en yrkesinriktad grundexamen ska även framöver ha möjlighet att avgiftsfritt höja sin kompetens- och utbildningsnivå inom det yrkesinriktade examenssystemet.

Därför anser vi detta:

Nästan var femte person i den vuxna befolkningen saknar examen efter den grundläggande utbildningen. Samtidigt finns det allt färre arbetsuppgifter som inte kräver utbildning. Arbetslivets omvandling och längre arbetskarriärer ökar dessutom behovet av att kontinuerligt uppdatera och förnya kunskandet.

Yrkesexamina innebär en höjning av kompetensnivån och specialyrkesexamina en höjning av utbildningsnivån. Yrkesexamina ligger på nivå 4 och specialyrkesexamina på nivå 5 i den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF).

VI GER FART ÅT TILLVÄXTEN OCH STÄRKER REGIONERNAS LIVSKRAFT GENOM FUI-SAMARBETE

Det här föreslår vi:

Inom forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten (FUI) måste samarbetet mellan yrkesutbildningen, yrkeshögskolorna, universiteten och arbetslivet fördjupas. Finansieringsinstrumenten ska utvecklas så att de i högre grad än i dag främjar samarbete mellan utbildningsnivåerna och partnerskap med arbetslivet.

Därför anser vi detta:

Yrkesutbildningsanordnarnas möjligheter att få tillgång till finansiering är begränsade, och deras FUI-verksamhet synliggörs eller erkänns inte i tillräcklig utsträckning i systemet.

I Finland finns fortfarande outnyttjad potential i spetskompetens som bygger på starkt yrkeskunnande och arbetslivsnära forskning. FUI-samarbetet mellan yrkesläroanstalter och yrkeshögskolor stöder regionernas livskraft och de små och medelstora företagens tillväxt samt stärker de studerandes kunnande och dess relevans för arbetslivet.

VI TRYGGAR YRKESUTBILDNINGENS TILLGÄNGLIGHET GENOM NYA FORMER AV SAMARBETE

Det här föreslår vi:

Yrkesutbildningens tillgänglighet och regionernas livskraft ska tryggas. Flexibla sätt att genomföra utbildning ska utnyttjas, nya pedagogiska lösningar utvecklas och samarbetet mellan yrkesutbildningen, gymnasieutbildningen och högskolorna intensifieras.

Anordnarna av yrkesutbildning ska komma överens om utbildningsansvar och vid behov genomföra frivilliga sammanslagningar för att trygga den regionala tillgången till utbildning eller tillgången till kunskande inom kritiska branscher.

Därför anser vi detta:

Den åldrande befolkningen, de minskande årskullarna bland unga och befolkningens koncentration till de stora städerna utmanar utbildningens tillgänglighet och tillgång i hela landet. Yrkesutbildningen ger det kunnande som behövs under undantagsförhållanden och stärker beredskapen att snabbt reagera på förändrade kompetensbehov, till exempel i krissituationer.

AMKE

Ammattiosaamisen
kehittämisyhdistys
AMKE ry

TACK!